

OBČIANSKE PRÁVO

I. z hľadiska súkromného práva

Patrí do súkromného práva spolu s obchodným, rodinným, pracovným a medzinárodným právom súkromným – subjekty si tu môžu svojou vôľou zakladať navzájom vzťahy, z kt. plynú práva a povinnosti. Občianske právo je tzv. všeobecné súkromné právo, toto postavenie je dané postavením OZ, kt. je *lex generalis* k ostatným častiam súkromného práva:

- medzinárodné právo súkromné – to zachytáva rôzne úpravy →

smernice EÚ, slúžia na to, aby ich štát transformoval do svojich predpisov; za to nariadenia sú priamo súčasťou právneho poriadku, je ich tu viac ako smerníc

- tiež úzke väzby sú medzi OZ a OBZ – napr. úpravy záväzkového práva (zmluvy podľa OZ a podľa OBZ)
- rodinné právo, všetci sú tu upravení, každý pochádza z rodiny, tu sa používa OZ, najmä v oblasti vlastníckeho práva (manželské spoluvlastníctvo – dnes je už prekonaný inštitút, čaká sa na jeho vyradenie)
- zákonník práce, v oblasti PP sa niekedy vôbec nemohol použiť OZ, dnes to už je možné

→ OZ je *lex generalis*, upravuje vzťahy, kt. tieto ostatné kodexy súkromného práva neupravujú – teda ak nie je niečo v danom právnom odvetví priamo upravené v jeho predpisoch, postupuje sa vždy k OZ

II. z hľadiska verejného práva

Verejné právo, tu patrí: ústavné, správne, trestné, finančné a daňové právo. Občianske právo procesné je súčasťou verejného práva, je tu určený postup súdneho konania (TP a OSP), Občiansky súdny poriadok rieši aj proces RP, PP, MPS, OP okrem OB.

- súvislosti správneho práva a OP – sú dané najmä tým, že pokiaľ ide o nadobúdanie vlast. práva k nehnuteľnostiam, je potrebný aj súhlas správneho orgánu (z.č. 162/1995 o katastri nehnuteľností – predpis správneho práva s dôsledkami pre občianske právo)
- finančné a daňové právo – všetko sa týka peňazí, najmä z pohľadu daňového práva je dôležitá súvislosť s OP

PREDMET A POJEM

Typickým predmetom úpravy sú **majtkové vzťahy** (ako aj napr. OBZ, ale rodinné právo už ide do vzťahov rod. príslušníkov), **osobné** (česť – nie je možné oddeliť od osobnosti) a **osobnostné** (fotka – je možné oddeliť od osobnosti). Ďalší znak – subjekty majú rovné postavenie, ani jeden nemôže druhému nič nanútiť, každý má slobodnú voľbu.

- dôležitý je fakt, že OP upravuje tieto vzťahy ak ich neupravuje iný právny predpis (napr. OBZ) – vyplýva to z postavenia OZ ako *lex generalis*

Fyzická osoba – človek, právnická osoba – rôznorodé subjekty (aj podľa OBZ, Zákona o združovaní občanov a pod. – to sú verejnoprávne, súkromnoprávne inštitúcie) → tieto sú subjekty OP. Vzťahy vznikajú za účelom uspokojovania potrieb, ochrany osobnosti a majetku.

Z.č. 514/2001 – zodpovednosť štátu za výkon verejnej moci – v niektorých prípadoch vystupuje aj štát ako subjekt.

SYSTÉM OBČIANSKEHO PRÁVA

Rozlišujeme 5 častí:

- I. **všeobecná časť** – je to základ súkromného práva, aj pre všetky ostatné odvetvia
- II. **vecné práva** – hlavne vlastnícke právo, podielové spoluvlastníctvo (tiež aj bezpodielove manželské), vecné práva k cudzej veci
- III. **záväzkové právo** – tu je veľa predpisov týkajúcich sa nehnuteľostí, aj iné právne predpisy (nie len z OZ)
- IV. **dedičské právo** – tu sú tiež ďalšie predpisy (napr. OSP, Zákon o notároch)
- V. **právo nehmotných statkov** – know-how, právo duševného vlastníctva (tak isto množstvo predpisov)

OBČIANSKY ZÁKONNÍK

Základný predpis OP a SP. *lex generalis* – ak osobitné predpisy neobsahujú potrebnú úpravu, použije sa OZ. Bol viackrát novelizovaný, pôvodný je z.č. 40/1964, novelizácia, kt. ho kompletne zmenila je z.č. 509/1991.

- **štatutárny orgán** – pomenovanie pre toho, kto je oprávnený za právnickú osobu konať (Akciová spoločnosť – predstavenstvo, Nadácia – správca, s.r.o. – konateľ).

Má časti:

1. všeobecná časť – je zhodná s prvou časťou OP
2. vecná práva – množstvo ďalších predpisov
3. -
4. -
5. -
6. zodpovednosť za škodu a bezdôvodné obohatenie
7. dedičské právo
8. záväzkové právo – všeobecná časť, zmluvné typy
9. záverečné a prechodné ustanovenia

Normy OP – dôležité je delenie noriem na kogentné a dispozitívne, je to veľmi praktické aj v oblasti súkromného práva – dispozitívne normy ponúkajú možnosť zmeniť ustanovenia a dohodnúť sa. V OZ nie je presne vymedzené, kt. sú kogentné a dispozitívne ustanovenia (naopak v OBZ sú presne vymedzené).

→ §2 ods. 3 OZ – subjekty právnych vzťahov si môžu dohodnúť vlastné podmienky týchto vzťahov, ak nie určené inak – napr. dedenie/zápis do katastra nehnuteľností

Právne predpisy k OZ:

- 1) vykonávacie predpisy – napr. nariadenia vlády č. 87/1995
- 2) doplnujúce predpisy – je ich tiež celý rad
- 3) súvisiace predpisy – napr. notársky poriadok (dedičské právo)

Pôsobnosť OZ – či na daný právny problém je možné túto normu aplikovať; napr. jedna právna udalosť vyvolá niekoľko právnych následkov (nábura opitý vodič so služobným autom do domu, kt. zobral bez upovedomenia nadriadeného – trestnoprávna, občianskoprávna a pracovnoprávna zodpovednosť).

Preto je dôležité rozlišovať pôsobnosť normy:

- a) priestorová – na akom území platí zákonník (jednoznačne na území SR – nezáleží na občianstve účastníkov právnych vzťahov)
- b) vecná – čo je predmetom právneho vzťahu
- c) osobná – na aké subjekty sa vzťahuje
- d) časová – odkedy možno danú normu aplikovať; treba rozlišovať intertemporálne ustanovenia a retroaktivita tiež nie je prípustná

Výklad noriem občianskeho práva – je dôležité objasniť si či je možné dané ustanovenie vyložiť doslovne, zužujúco alebo rozširujúco – či je možné daný vzťah zahrnúť pod danú normu.

Najčastejší je rozširujúci výklad – zužujúci výklad je menej častý (napr. §704 – ohľadom manželstva, konkrétne manželského nájmu). Tiež trebarozlišovať autentický (napr. dôvodové správy), **súdny výklad** (Zbierka súdnych rozhodnutí a stanovísk Najvyššieho súdu a súdov SR) – ten je dôležitý z niekoľkých hľadísk, pri rozhodnutí je uvedená tzv. právna veta – všeobecné stanovisko, ku kt. súd dospel pri prejednaní kauzy, je však natoľko dôležitý, že je záväzný pri ďalšom rozhodovaní, ak sa týkajú tej istej spornej veci – preto je dobré si naštudovať judikáty – sú to buď len čísla (R15), čísla a právne vety, ale aj popis celého procesu v Z.z.;nekonkrétne popisy sú ďalej upravené v súdnych kolégiách (pr. známeho judikátu – nárok na výhru počas trvania manželstva bez ohľadu na to, kto zaplatil výherný los).

PRÁVNE SKUTOČNOSTI

Skutočnosti, s kt. právo viaže právne následky:

PRÁVNA SKUTOČNOSŤ ↓

PRÁVNY VZŤAH ↓(vznik, zmena a zánik)

PRÁVA A POVINNOSTI ↓(vznik, zmena a zánik)

- zánik právneho vzťahu nemusí mať za následok zánik práv alebo povinností

Delenie podľa závislosti na ľudskej vôli:

- a) **subjektívne** - závislé
 - najrozšírenejšou právnou skutočnosťou je právny úkon, vzniká v dôsledku prejavu vôle subjektov

Právny úkon:

1. jednostranný (závet)
2. dvojstranný (zmluva, najčastejšie)
3. viacstranný (zmluva o združení)

- ďalej to môže byť protiprávny úkon – zodpovednosť za škodu, bezdôvodné obohatenie, vady a porušenie povinnosti plniť včas (za omeškanie)
- ďalej to sú konštitutívne rozhodnutia súdov a vytvorenie diela (nevyžaduje sa spôsobilosť na právne úkony – preto sa nezaraďuje medzi právne úkony)
 - b) **objektívne** – nezávislé
- najčastejšie právne udalosti
- často súvisia so subjektívnymi, napr. ak blesk zapáli chatu a zhorí, nemusí to byť právna udalosť – je to pohroma, ak napr. nie je uzavretá poisťná zmluva
- dôležitá udalosť je plynutie času (lehoty)

Právne skutočnosti rozlišuje tiež:

- a) jednoduché – stačí jedna na nástup PP (darovanie hnuteľností – darovacia zmluva)
- b) zložené – je ich potrebných viac (darovanie nehnuteľnosti – darovacia zmluva a zápis do katastra)

P R Á V N E Ú K O N Y

Podľa §34 OZ právny úkon je prejav vôle smerujúci najmä k vzniku, zmene a zániku a práv a povinností, ku kt. tieto úkony smerujú – aby bol platný a vyhovoval predpisom, musí spĺňať určité náležitosti:

1. **náležitosť osoby** – či ten, kto robí prejav vôle, je spôsobilý (spôsobilosť na PÚ fyzických osôb, právnické osoby – sú to fyzické osoby predstavujúce štatutárne orgány) – po 18 r. má fyzická osoba plnú spôsobilosť na PÚ, alebo starší ako 16 r. v manželskom zväzku so súhlasom súdu
 - avšak aj maloletí môžu uskutočňovať niektoré právne úkony, kt. sú primerané rozumovej vybavenosti ich veku; napr. kúpopredajné zmluvy, kt. predpetom sú veci, kt. sú im primerané
 - ale osoba môže byť pozbavená spôsobilosti súdom a to:
 - a. negatívne – vymedzia sa úkony, kt. nemôže robiť
 - b. pozitívne – všetky úkony
2. **náležitosť vôle** – zákon vyžaduje aby vôľa bola:
 - a. **skutočná** (daná) – ak nie je vôľa, nie je úkon → absolútna neplatnosť
 - jedná sa o prejav, napr. ak by niekto niekto viedol ruku iného pri podpise násilím – vôľa tu nie je daná
 - b. **slobodná** – bez rušivých a ovplyvňujúcich aspektov; je to buď fyzické donútenie alebo bezprávna vyhrážka (psychické)
 - napr. „podpíš, inak ťa zabijem!“ – vôľa tu neni slobodná, ale naopak daná je
 - c. **vážna** – teda mieni vyvolať dané právne následky

- d. **bezvadá** (neomylná) – tu vystupuje omyl, rozoznávame:
 - a. vnútorný – vytváranie určitej vnútornej pohnútky (zámena daru a pôžičky)
 - b. vonkajší – v prejave vôle
 - omyl v pohnútke nerobí právny úkon neplatným
 - a. podstatný – to je najmä:
 - i. v predmete
 - ii. v akosti
 - iii. v osobe
 - iv. v podstate právneho úkonu
 - b. nepodstatný – rôzne iné
 - len s podstatným omylom sú spojené právne následky

Tohto sa týka aj lešť – čo je úmyselne vyvolaný omyl.

- 3. **náležitosti prejavu** – právny úkon má byť:
 - a. **určitý** – nie je možné zistiť obsah právneho úkonu a nie je možné nedostatky odstrániť ani výkladom vôle, ani ustanoveniami zákona
 - b. **zrozumiteľný** – nezrozumiteľný je ak nemožno odstrániť nedostatky ani výkladom pomocou vôle účastníkov – nie je možné zistiť čo saním malo vyjadriť
 - i. relatívna (subjektívna) – len voči účastníkovi
 - ii. absolútna (objektívna) – voči každému (nikto mu neporozumie)
 - aj keď je právny úkon neurčitý alebo nezrozumiteľný, je neplatný
- 4. **náležitost' pomeru vôle a prejavu** – vôľa a jej prejav musia byť v súlade, inak ide o absolútne neplatný právny úkon; nezhoda vôle a prejavu je:
 - a. vedomá – simulácia
 - b. nevedomá – vzniká v dôsledku omylu v prejave
- 5. **náležitosti predmetu** – predmet musí byť možný a dovolený; nemožný úkon je neplatný, ale treba rozlišovať medzi:
 - a. počiatočná nemožnosť - neplatnosť
 - b. následná nemožnosť – tu nejde o neplatnosť, ale o zánik záväzku

Obsah právnych úkonov – sú to zložky:

- 1) **podstatné** – bez nich nie je platný (kúporeďaj – cena, nemusí byť presne, alel aj napr. vo vzorci a pod.)
- 2) **prirôdzené** – nie sú nevyhnutné a bežne sa vyskytujú
- 3) **náležitú** – vyskytujú sa pomenej, to sú najmä:
 - a. podmienka – budúca neistá skutočnosť, musí byť tiež možná (na nemožnú podmienku sa neprihliada) a dovolená (v súlade so zákonom a mravmi)
 - b. ulôženie času – to je na rozdiel od podmienky budúca istá skutočnosť

Typy právnych úkonov – sú dva:

- a) **typické** (pomenované) – sú priamo obsiahnuté v OZ
- b) **atypické** (nepomenované) – nemá ekvivalent v zákone
 - zmiešané zmluvy – obsahuje prvky viacerých zmlúv

Druhy právnych úkonov:

- 1) **jednostranné, dvojstranné a viacstranné**; treba od nich odlišovať x-subjektne zmluvy (nejedná sa o strany)
- 2) **formálne** – vyžadujú formu (najmä písomná, z hľadiska väčšej právnej istoty, napr. pri prevode nehnuteľností, môže byť jednoduchá a sprísnená – tá je na základe notárskej zápisnice); a **bezformálne**
- 3) **adresované** – napr. závet; a **neadresované** – nemusí dôjsť do sféry poznania druhého účastníka
- 4) **odplatné a bezodplatné**
- 5) **vôľové a reálne**
- 6) **inter vivos a mortis causa**
- 7) **kauzálne a abstraktné**

Zmluvy – je to právny úkon, kt. vzniká na základe dvoch vzájomných a obsahovo zhodných prejavov vôle účastníkov; v podstate ide o dva jednostranné úkony:

- i. **offereta** – prejav jednej strany dostatočne určitý adresovaný jednej alebo viacerým konkrétne určeným osobám a vyplýva z neho vôľa navrhovateľa byť týmto návrhom viazaný v prípade jeho prijatia
 - a. platnosť a účinnosť zmluvy – je platná momentom uzavretia (ak je perfektný právny úkon); účinnosť – vyvolanie právnych následkov dohodnutých v zmluve na základe ďalšej právnej skutočnosti, kt. má nastať na základne určitého dojednaní v zmluve, alebo zákonom predpokladanej skutočnosti
 - v tejto súvislosti je §47 OZ je zbytočný – obsolentná právna norma
 - zrušenie návrhu na uzavretie zmluvy:
 - a. zrušenie – najneskôr kým príde návrh na uzavretie zmluvy, ale zvyčajne skôr
 - b. odvolanie návrhu – ak v lehote na rozmyslenie je odvolaný
 - c. neodvolateľnosť – nie je možné, ak je v ňom vyjadrená neodvolateľnosť
 - d. zánik – neprijatie v lehote, resp. márne uplynutie lehoty; pri ústnom návrhu, ak nie je odpoveď okamžite, alebo ak sa adresát vyjadří, že neprijíma
 - ak napr. sú zmeny alebo doplnky v zmluve – to už je akoby nový návrh
 - inak aj uplynutím primeranej doby, ak nebola stanovená
- ii. **acceptatio** – musí byť uskutočnené oprávnenou osobou, včas, bez výhrad, doplnkov, zmien

Platnosť a neplatnosť právneho úkonu (zmluvy) – veľmi dôležité pre celé súkromné právo; dôsledky:

- 1) absolútna - pôsobí voči všetkým, prihliada sa *ex offio* a pôsobí *ex tunc*
- 2) relatívna – (v §40a – taxatívne vymedzené) súd neprihliada *ex effo* a účinky má *ex nunc*